

זה ממון על חבירו והתנו לעסוק בדבר מיוחד אם עשו מה שהתנו והתעסקו באותו עסק מיוחד הדין עליהם שיש בריוח ובהפסד ואף על פי שלא פירשו בשעת תנאי ואע"פ שהאחד מוסיף בקרן וכדאמר שמואל שנים שהטילו לכיס אחד זה מנה וזה מאתים השכר לאמנע אבל אם לא עשו מה שהתנו ושינו לעסוק בדבר אחר שלא התנו תחלה הדין שיטול כל אחד מן הריוח ומן ההפסד כנגד מעותיו וכדאמר בתלמוד מסתברא מלתא דשמואל בשור לחרישה ועומד לחרישה אבל שור לחרישה ועומד לטביחה זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו עכ"ל ומיהו לדין ה' לא נפקא לן מידי מדברי השערים כיון דדבריו בהלכות מסכימים עם הני רבנן פשיטא דהכי נקטינן ופירש רש"י שור לחרישה שלקחו שור להרוש וורשין בו ואין חלקו של זה מועיל בלא חלקו של זה כלום הלכך חולקין בשור אבל שור לחרישה וצבא בשור ושחטוהו והוא מתחלק לאיבריו יטול איש לפי מעותיו עכ"ל נראה מדבריו דדוקא בשחטוהו הא מכרוהו חי אע"פ שנמלכו בו קודם מכירה לטביחה השכר לאמנע ור' המנונא אפילו טבחוהו ומת' השכר לאמנע והר"ף כתב אבל שור לחרישה ועומד לטביחה פי' כגון שנמלכו עליו להעמידו לטביחה לחלוק באיבריו ואח"כ נודמן להן ומכרוהו חי זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו הואיל ואילו טבחוהו וחלקו באיבריו היה זה נוטל שליש מגופו וזה ד' שלישים ור' המנונא אמר אפילו לקחו שור לחרישה ועומד לטביחה השכר לאמנע הואיל וכשהוא חי מכרוהו ועדיין לא חלקו שכיון שלא חלקו עדיין השותפות קיימת ולפיכך השכר לאמנע עכ"ל ונראה מדבריו דכשמכרוהו חי כגון שנמלכו בו קודם מכירה לטביחה זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו ולר' המנונא אע"פ שנמלכו עליו לטביחה כיון דמכרוהו חי השכר לאמנע אבל טבחוהו ממש לד' זה נוטל לפי מעותיו וזה נוטל לפי מעותיו כן פירשו הרא"ש ובעל העיטור לשיטת הר"ף אבל הר"ן כתב להר"ף דבטבחוהו הכל מודים שהשכר לאמנע וא"ל לפרש כן דהא בהדיא משמע בגמרא דטביחה מהניא טפי לשווי דיטול כל אחד לפי מעותיו וחרישה מהניא לשווי השכר לאמנע דהא בלקחו לחרישה ועומד לחרישה לכ"ע השכר לאמנע ובלקחו לחרישה ועומד לטביחה פליג רבה ואמר כל אחד נוטל לפי מעותיו וא"כ היאך אפשר לומר דבטבחוהו הכל מודים שהשכר לאמנע ובמכרוהו חי יחלוק רבה ויאמר דכל א' נוטל לפי מעותיו ועוד שהרי הר"ף כתב בהדיא הואיל ואילו טבחוהו וחלקו באיבריו היה זה נוטל שליש מגופו וזה שני שלישים לפיכך אפי' אומר דט"ס יש בדברי הר"ן וכמו שפירשו העיטור והרא"ש שיטת הר"ף כך היה כוונתו בודאי וכן דעת הרמב"ם בהלכות שותפין ומ"מ יש לעיין לדעת הר"ף כשאמר ר' המנונא אפילו שור לחרישה ועומד לטביחה השכר לאמנע אי דוקא נקט שור לחרישה כלומר דמשום דלקוחו היה לחרישה אע"ג דעומד לטביחה כיון דסופו הסכים עם תחלתו השכר לאמנע אבל היכא דלקחו לטביחה ועומד לטביחה ואח"כ מכרוהו חי זה נוטל לפי מעותיו וכו' או דילמא כוונת הר"ף דה"ה בלקחו לטביחה ועומד לטביחה ושור לחרישה דנקט לאו דוקא אלא לישנא דרבה נקט ובצר עלה דעת הגהות מיימון דפרק הנזכר לפרש כפירוש הראשון אבל הר"ן כתב בהדיא כפי' שני וכן דעת הרמב"ם דפרק הנזכר שכתב השותפין שהטילו לכיס וכו' השכר או הפחת צנינים בשור לפי מניינם ואפילו לקחו שור לטביחה וכו' וכן כתב בסמ"ג ונראה דלדעת הר"ף סחורה הראויה לחלק חולקין לפי מעות וק"ו הוא מלקחו שור לחרישה וטבחוהו דכי לקחו אותו לא היה עומד ליחלק וסחורה שאינה ראויה ליחלק חולקין בשור וק"ו הוא מלקחו שור לטביחה ומכרוהו חי וכתב הרא"ש ור' המנונא אמר אפילו לקחו שור לחרישה ועומד לטביחה השכר לאמנע לאו דוקא כשלקוחו לחרישה דהוא הדין לקוחו לטביחה ועומד לטביחה או לקחו פירות וכלים הראויים ליחלק אלא משום דרבה נקט שור לחרישה ועומד לטביחה נקט איהו נמי האי לישנא ותדע לך מדאקשי לרבה מהא דתניא שנים שהטילו לכיס זה מנה וזה מאתים השכר לאמנע אלמא לר' המנונא ניחא ואי אמת דשור לטביחה חולקין לפי המעות לר' המנונא נמי קשיא אדתני סיפא לקח זה בשלו וזה בשלו זה נוטל לפי מעותיו ליפלוג וליתני דדידה כמה דברים אמורים בשור לחרישה ועומד לטביחה אבל דקתני וכן שלשה שהטילו לכיס ולא אשכח פירוקא אלא בזווי הדתי ומאי דוקא לחוקמי צנינים דחוקא כי האי לוקמא בשלקחו סחורה דסתמא הכי דעת המסתפס לקנות פירות או סחורה הם משתפסים אלא ע"כ דלר' המנונא אפילו בשור לטביחה ועומד לטביחה או סחורה הראויה ליחלק פליג בשור ועמא כדאיתא בירושלמי א"ר אלעזר ו כשהיתה הסלע חסירה או יתירה אבל לשכר ולהפסד שלהן חולקין בשור וקשה הדין יבז ממה דינרין והדין יבז חמשין ואף פירוש דרך קוה סחורה לקנות סחורה במאה דינרים ואלמלא עשרה דינרים דילי לא היית יכול לקנות עד כדון דהוה פרקמטיא ועירא הוה פרקמטיא רבה מאי פירוש אם נשתתפו במעות הרבה היה יכול לקנות כמה סחורה בלא שותפות א"ר בון בר חייה יכול הוא למימר ליה עד דאת חד זבן אנא מוזן ו' זמנין עד כדון במקום קרוב היה מקום רחוק א"ר אילא יכול הוא מימר ליה עד דאת אזיל ואתי חד זמן אנא אזיל ואתי עשר זמנין וי"מ דר' המנונא לא אמר

אלא בשור לחרישה ועומד לטביחה אבל בשור לטביחה ועומד לטביחה מודה ר' המנונא דחולקין לפי המעות ולא תיקשה ליה אדתני סיפא לקח זה בשלו וכו' ליפלוג וליתני דדידה כדלעיל דטפי קרי ליה דדידה מאי דמוקי הכל בשור לחרישה ומפליג בין הטילו לכיס וכן לקח זה בשלו וזה בשלו ממאי דהוה חני הכל בהטילו לכיס והוא מפליג בין שור לחרישה ובין שור לטביחה והא דלא שני ר' המנונא ומתניתין בשור לטביחה ועומד לטביחה משום דמלתא דפשיטא היא ומאי קא משמע לן מתניתין ומשני הוקירו זווי הדתי ולעולם בשור לחרישה ועומד לטביחה ואפילו הכי חולקין לפי המעות שלדעת כן נשתתפו שאם לא ירויחו אלא חילוף המעות שבשיל ריוח מעט לא יקפידו אלא כל אחד יטול מעותיו וכן נמי פיתחו איסתרא דלזויתא עכ"ל . וכתב עוד הרא"ש דשמעתא רוחא כפירושא קמא ואף הירושלמי אמר כן בהדיא ואף אם היה פי' קמא דחוק ראוי לדחוק ונפרש כדי להשוות שתי הגמרות יחד וכו"ש שהוא מרווח וכן דעת רוב המפרשים שבכל מיני שיתוף סחורות אם נשתתפו בסתם לוקח המועט כמרוצה בשכר ובהפסד והטעם כמפורש בירושלמי או משום דאיצטרי ליה לאתנויי בעל המאיתים שיטול בריוח כפי הקרן ומללא התנה אנו אומדים דעתו שהסכים שיטול בעל המנה חצי הריוח לפי שהוא תריף ובקי' במשא ומתן או שום אמתלאה אחרת לפי שדרך כל המשתתפין להתנות לחלוק הריוח לפי הקרן ומללא התנה אומדנא דמוכת הוא עכ"ל ומדברי התוספות נ"ל דס"ל כפירושא דתרא וכן ז' דעת הר"ף והרמב"ם וכמו שכתבתי : וז"ל העיטור ומסתברא דאפילו לקוחו לחרישה וטבחוהו ומכרוהו כיון דמעיקרא לחרישה קאי והשכר לאמנע טבחוהו נמי השכר לאמנע ודינו כעומד לחרישה לדעת ר' המנונא ורבה ס"ל כיון דבסופיה לטביחה קאי הו"ל כשור לטביחה ועומד לטביחה לר"ה וחולקין לפי מעות והלכתא שור לטביחה ועומד לטביחה הרי הוא ככל השותפות סתם שאם הטילו לכיס וקנו פרקמטיא הראויה ליחלק באותה שעה ומכרוהו ד"ה לפי מעות חולקין אבל שור לחרישה אפילו עומד לחרישה וטבחוהו או מכרוהו והריוחו הלכתא כשמואל אליבא דר' המנונא דכיון שצאזתה שעה לא היה ראוי ליחלק וזה אינו יכול לקנות בלא זה השכר לאמנע והוא הדין אם קנו כלי אחת או מרגלית אחת שאינו ראוי ליחלק השכר לאמנע והאי דנקט שור משום דאיכא לאיפלוגי בין חרישה לטביחה וה"ה לכיוצא בו והשכר וההפסד לאמנע הדין סברא דילן לגמרא דילן וגמרא דנוקין ירושלמי אית ליה סברא דילן וה"ה התם דפרק שור שנגח תמן תנינן ג' שהטילו לכיס רבי חייה בר בון אמר נראין הדברים שנטלו מרגלית בו יכול למימר אילו לא עשיתי דינר לא הוה מוזנינא לך כלום אבל דרכו לחלק מציחין לאמנע וחולקין אר"א אפילו דבר שדרכו לחלק בו יכול למימר ליה את פרקמטיא דידך סגי' ואת מסגית דצנינתך ואנא פרקמטיא דידך קליל ואנא מתהפך ומטיבך וכו' וגמרא דילן אזלא כרבי חייה וגמרא דירושלמי סביר דאפילו בסתם שותפות והטילו לכיס כולן חולקין בשור ר"ה הוא דפליג עליה כדאיתא התם א"ר אלעזר דהא דתניא כשהיתה חסרה או יתירה אבל לשכר ולהפסד חולקין בשור וקשיא הדין יבז ק' דינרין והדין יבז עשרין ואת אמר הכי חזרינא אמרי יכול הוא למימר ליה וכו' ואעמא דגמרא דילן וכרבי חייה בר בון דירושלמי סמכינן וכדכתבין לעיל עכ"ל . הרי סבראיה שהביא הרא"ש מהירושלמי אידחיא ליה מדברי העיטור דהוא ירושלמי אליבא דר"א הוא ורבי חייה פליג עליה וכוותיה ק"ל דאתי כהדין גמרא דילן ומשמע דלדעת העיטור לחלוק לפי מעות תרתי בעינן לקוחו לטביחה ועומד לטביחה הא לקוחו לטביחה ומכרוהו חי או לקוחו לחרישה וטבחוהו חולקין בשור עכ"ל מדכתב והלכך שור לטביחה ועומד לטביחה אבל מסוף לשון שכתב שאם הטילו לכיס וקנו פרקמטיא הראויה ליחלק באותה שעה וכו' משמע דבתר שעת לקיחה אזלינן וכו' : נמצא דג' מחלוקות בדבר להרא"ש אפילו לקוחו לטביחה וטבחוהו וכן בכל מיני סחורות אם נשתתפו סתם לוקח המועט כמרוצה בשכר ובהפסד : ולהר"ף והרמב"ם אם טבחוהו אפילו לקוחו לחרישה חולקין לפי מעות ואם מכרוהו חי ואפילו לקוחו לטביחה חולקין בשור ונראה דה"ה לכל סחורה הראויה ליחלק חולקין לפי מעות ואם אינו חולקין לפי מעות ואם אינו חולקין בשור לטביחה ועומד לטביחה או לקחו פירות וכלים הראויים ליחלק חולקין בשור וקשה הדין יבז ממה דינרין והדין יבז חמשין ואף פירוש דרך קוה סחורה לקנות סחורה במאה דינרים ואלמלא עשרה דינרים דילי לא היית יכול לקנות עד כדון דהוה פרקמטיא ועירא הוה פרקמטיא רבה מאי פירוש אם נשתתפו במעות הרבה היה יכול לקנות כמה סחורה בלא שותפות א"ר בון בר חייה יכול הוא למימר ליה עד דאת חד זבן אנא מוזן ו' זמנין עד כדון במקום קרוב היה מקום רחוק א"ר אילא יכול הוא מימר ליה עד דאת אזיל ואתי חד זמן אנא אזיל ואתי עשר זמנין וי"מ דר' המנונא לא אמר

דרישה

התנו כולם יחד וכמ"ש בריש דבריו וגם סיים וכתב ז"ל וכן נראה מדבריו דדוקא בתנאי כל אומנים כו' ככל פי' דברי הרמב"ן לדעת רבינו וז"ל בשמו ב' שהתנו צנינים דהיינו מ"ש הרמב"ן אבל שותפים כו' וכתב בהדיא בין התנו באומנות בין התנו במשא ומתן כו' ומדייק וכו' ד' שהתנו אין להם שום צד שיהיה תנאם קיים משמע הא התנו כולם יחד מהני תנאם בין באומנים בין בשותפין בין משא ומתן לסחורה ולפי' דעת הרמב"ן כדעת הרמב"ם ממש וכמ"ש מהרי"ן ודוק . ואפשר שגם הר"ב במ"ש הרמב"ן ורשב"א כתבו דבתרא כו' אינו ר"ל שהרמב"ן ר"ל לפי האמת אלא ר"ל הרמב"ן כ' ש"ל כן ושאר ש"א כ"כ אנתה סברא לאמת ולדינא דנעשו כשכיריים זה לזה וכמ"ש הראב"ד בתשובה דמדמה לפועלים ולשכירים אלא שק' שמדברי כולם משמע דאף אם התמילו בעסק השותפות לא מהני אלא מה שכבר עשו והריוחו אבל יכולין לחזור בהן כמבואר בדברי הרמב"ן באומני' בהא שמהני בכו' תנאי וכו' הר"ב הר"ב בהדיא בשם הרמב"ן והרשב"א וכו' כ"י והעיטור ואיך רבנותא שהביא ב"י וכו' מהרי"ק חתשבת הראב"ד ה"ל . ורבינו כתב לעיל בסמוך ז"ל ואפי' לא עשו לא זה ולא זה אלא שנתתו והתמילו כו' נראה דמהני ולא חילק בין עבר להבא ומסתמא מדכתב ואפי' לא עשו לא זה ולא זה כו' משמע דמהני גם להבא דומה דהגבוי מעות שהטילו לכיס וכמ"ש ג"כ הרמב"ם והביאו רבינו בסמ"ג דשותפין אינן יכולין לחזור בהן עד שיכלה זמן שקבעו לשותפות ושם כתבתי שכן הוא דעת הסו' והרא"ש והמרדכי ורבינו לכ"י דרבינו שכתב לעיל ולא שו' לא זה ולא זה אלא שנתתו והתמילו לעסק ר"ל בנשתתפו שהביא כל א' מעותו והנימוס

בכיס א' רק שלא עשו לא הגבוי ולא משיכה (וכמ"ש בפרישה) ומש"ה דוקא מהני התמלת העסק משא"כ באומנים או בשותפים שלא הניחו יחד כלום אלא כל א' מעותו בהשיתו רק שהסכימו שכל א' יקנה סחורה או ימכרו ויחלקו בריוח דומיא דהנהו טבחה זה קצת דוחק דא"כ לא הו"ל לרבינו לכתוב סתם ונשתתפו אלא הו"ל למכתב והביא כ"כ ממונו כיון דשיתוף שייך ג"כ בלא ממון כמ"ש אה"כ באומנים שנשתתפו גם צרה"ם קורא שיתוף סתם הסכמה שסכימו יחד . גם ק' דבכל הני רבנותא דיומי שותפים לפועל דיכול להחזיר להבא ואינו נאמן על העבר וק' מה עניין פועל לשותפי' שפועל יכול לחזור מטעם כי לי בני ישראל עבדים משא"כ שותפי' דאין שם עבדות עליהן . וכמ"ש מהרי"ק בתשובה ה"ל סי' קפ"א דל' לפועל מה"ט ע"ש וגם אני כתבתי והוכחתי בכה"ג שכן דעת הסו' והמרדכי והרא"ש וכ"ל אבל כתבתי ג"כ שם שהכ"י לא ס"ל כוותייהו אלא דיומה שותפין לפועל וכל א' יכול לחזור בו ככל הני רבנות' ה"ל עוד כתב מהרי"ק בשם ב"ש והמרדכי דפ' הגזול בתרא שיטה שלישי' דס"ל דמהני תנאי בשותפי' אפי' בלא מעשה כלל אפי' לענין שלא יוכלו לחזור בהן ומבואר לפנינו ג"כ בדברי הראב"ד דס"ל דקניין מהני באומני' אפי' בלא מעשה כלל אפי' לענין שלא יוכלו לחזור בהן כיון דל' לענין ד' שיתוף שיתף הרמב"ן והרמב"ם ורבינו דס"ל דלא מהני לא תנאי ולא קניין ומדלתי ועמא משום דהוה דלכל' מוכח דמטעם קניין אפי' לבצר ל"מ אלא מטעם אחר מהני והיינו דהתמילו בעסק השותפות וכמ"ש דמהני אפי' להבא דלא יוכלו לחזור בהן ושיתוף בעל העיטור דס"ל דבכל ענין מהני תנאי ושיתוף הרשב"א וכו' והר"ב ואיך רבנותא כ"ל

הדושי הגהות

כך נשתנו בתנאיהם י"ל דשם היה התנאי אחר שכבר כלה זמן שיעבוד הראשון וכו' בתשו' הרא"ש בהדיא ואחר סוף הזמן הסכימו וכו' ע"ש (ד"מ הארוך) : ה ו"ל דמ"מ הדין דין אמת ולא גרע מאם עלה בו ריווח לאחר זמן ההלוקה שרולקין לפי המעות וכמ"ש הרמ"ה בסמוך מאחר דתהלת השותפות לא היה ארעיתא דהכי וכו' שבינוי כמה שהתנה כן ג"ל (ד"מ הארוך) : ו כלומר הא דתנן דחולקין לפי מעות היינו כשהיתה הסלע חסירה וכו' שהמשמע בעצמה שהמשמע בעצמה חסירה וכו' וזהו המשיש למה יחלקו והריוחו או הפסידו חולקין בשור והקשה על זה כיון שזה נותן מאה וזה המשיש למה יחלקו בשורה ותייך חברייא אמרין וכו' : ז הם דברים תמוהים שהשוה הר"ף עם תוספות שהרי התוספות

ההגהות